

לעשות רצונך בלבב שלם

הרצון הכללי

אי אפשר להבין את פליאת הרצון של האדם, בכל פאר חופשו, רק בתור ניצוץ אחד מהשלהבת הגדולה של הרצון הגדול שבכל ההייה כולה, הופעת רצון רבון כל העולמים, ברוך הוא. בהתקדשותו של הרצון הרי הענף דומה לשרשו הגדול, יונק ממנו ומתחבר אליו ומתמלא מאורו שפעת חייו, מתמלא אותו המילוי הנצחי והשלם שלו. ובהעתק הרצון הפרטי, בהשתקעותו בהקטנות והפרטיות של השבייה החלקית שהוא אסור בה, הרי הוא מנתק את רצונו ממקור החיים שלו, ומביא בזה אפסיות, חלישות כח, וחשכה על מהותו היותר פנימית של עצמיותו, שהוא רצונו, שהוא כבודו. וכל עמל המוסר, וכל ההזפעות הרוחניות שבעולם, מכונן הוא למטרתה העליונה של גאולת הרצון, והשבתו למקור חייו היסודיים, להשתל בבית ד', לשא ענף ופרי, ולהציץ ציצים ופרחים, ורב תבואות, להתאחד באחדות שלמה וחייה באמתת הרצון הכללי, שהוא אור ד' וכבודו, אשר בנשמת היקום כולו. (אוה'ק ג עמ לט')

שבירת הרצון ושכלולו

הרצון הוא מקור החיים. רצון האדם הוא באמת יסוד שכלולו והוייתו. אמנם הרצון הזה צריך הוא פתוח ועישוי, יותר מכל הכחות כולם. בילדות האנושיות, הרצון הטבעי של האדם צריך חינוך של כניעה, של שבירה, ושל היפוך. כל זמן שהאדם הולך ומשתכלל, כך רצונו העצמי הולך ונהפך לטובה, ושבירתו של הרצון מאבדת טובה רבה. הדבר קשה מאד בדמדומי חמה, בין פרק לפרק, שבתקופה חשובה של רוח האדם, שאז מעבר מזה מונח הרבה פראות ברצון, ששבירתו היא עליה ופתוח, ולעומת זה מונח ברצון כח אור וטוב, ששכלול העולם תלוי בהשארנו על פי תכונתו. והבינה הישרה מזכרחת היא לפתור בזהירות את שאלת התחומין, באופן שישאר האדם מלא אומץ מצד הטוב שברצון שכבר נשתכלל, מצד אותם חלקי הנשמה שכבר נגאלו ויצאו מתהומות הגיהנם וממעמקי הקליפות, ומלא גם כן דכאות רוח, ותכונה של לב נשבר וכדא, לעומת אותם חלקי הרצון, שעדיין חית האדם הרעה שרויה בהם, שהם צריכים זיכוך על ידי דכדוך ושבירה. (אוה'ק ג עו')

הוא היה אומר (רבן גמליאל): עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונו כרצונו.

בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך.

(אבות ב' ד')

תניא פרק יד

והנה מדת הבינוני היא מדת כל אדם, ואחריה כל אדם ימשך, שכל אדם יכול להיות בינוני בכל עת ובכל שעה. כי הבינוני אינו מואס ברע, שזהו דבר המסור ללב, ולא כל העתים שוות. אלא סור מרע ועשה טוב, דהינו בפעל ממש במעשה דבור ומחשבה, שבהם הבחירה והיכלות, והרשות נתונה לכל אדם לעשות ולדבר ולחשב גם מה שהוא נגד תאות לבו והפקה ממש. כי גם בשעה שהלב חומד ומתאנה איזו תאנה גשמית בהתר או באסור חס ושלום, יכול להתגבר ולהסיס דעתו ממנה לגמרי, באמרו ללבו: אינני רוצה להיות רשע אפלו שעה אחת, כי אינני רוצה להיות מבדל ונפרד חס ושלום מה' אחד בשום אופן,

כדכתיב: "עונתיכם... מבדילים" וגו'. רק אני רוצה לדבקה בו נפשי רוחי ונשמתי, בהתלבשן בשלשה לבושי: תברה, שהם מעשה דבור ומחשבה בה' ותורתו ומצותיו מאהבה מסתרת שבלבי לה', כמו בלב כללות ישראל שנקראו אהבי שמר.

ונתר על כן, צריך לידע כלל גדול בעבודה לבינונים, שגם אם אין יד שכלו ורוח בינתו משגת להוליד אהבת ה' בהתגלות לבו, שיהיה לבו בוער כרשפי אש וספץ בספיצה וחשיקה ותשוקה מרגשת בלב לדבקה בו, רק האהבה מסתרת במחו ותעלמות לבו, ...הנה פשמעמיק בענן זה בתעלמות תבנות לבו ומחו, ופיו ולבו שוין, שמקום כן בפיו כפי אשר נגמר בתבנות לבו ומחו. דהיינו להיות בתורת ה' ספצו ונהגה בה יומם ולילה בפיו, וכן הידים ושאר אברים מקימים המצות כפי מה שנגמר בתבנות לבו ומחו. הרי תבנה זו מתלבשת במעשה דבור ומחשבת התורה ומצותיה, להיות להם בחינת מוחין וסויות וגדפין לפרסא לעלא, כאלו עסק בהם בדחילו ורחימו ממש אשר בהתגלות לבו, הואיל ותבונה זו שבמחו ותעלמות לבו היא המביאתו לעסק בהם, ולולי שהיה מתבונן בתבונה זו לא היה עוסק בהם כלל, אלא בצרכי גופו לבד. (שם טז')

יהיו לרצון אמרי פי, והגיון לבי לפניך, ד', צורי וגואלי. בשעה שאנחנו מתבוננים להכיר יפה את חלישותו של האדם, את הכחות של שכלו, את האפסות של יכלתו, ואת הרדיפות הנוראות, שהאור הרוחני שבתוכו, המתאמץ לעלות במעלות הקודש, הוא נרדף מתוך סערת הגופניות העזה שבקרבו, אז הננו מכוונים את תוכן ההצלה מתוך שני הכשרונות אשר השאיר ד' לנו לפלטה: ההצלה הפנימית, וההצלה החיצונית. ההצלה הפנימית היא נקודת הלב הטהור, הגיון הלב, שסוף כל סוף, בפנימיות לבו של אדם, ימצא את נקודת האור האלהי בטהרתו, כאשר ישליך מעליו את כל צללי הדמיון ואת כל התנודדות הרוח, ויביט אל עצמו הפנימי, אז יעלה תמיד הגיון הלב קודש לד', מואר באור החיים, ממקור חיי האמת העליונים. אמנם יכול היה הכח של הנקודה הזאת, שמלא עולם לא יכילו את איכותה, להיות מתבטל בתוך שטף החיים הגסים, המתגבר עליו בכמותו, ועל זה שם לנו ד' חק וברית בקדושת השפה, במאמר הפה. דברו הטוב והקדוש, אשר שם בפיו, מחזק בקרבנו את כח הנקודה הלבבית, שנחלשה מפני התגבורת הגשמיות, והנקודה העליונה הזאת, שהיא עצמותו האמיתית, שהיא כבת מלך שבויה, הולכת היא ונגאלת ע"י כח המאמר, של דברי תורה ותפילה, של כח ההבעה אשר לאוצר הקודש הגנוז החי בתוכיותנו פנימה. והרינו מתגברים בגבורת ד', ונגאלים ברב חסדיו. יהיו לרצון אמרי פי, והגיון לבי לפניך, ד' צורי וגואלי. (עולת ראייה א')